Omakotiliitto

11.9.2022

Eduskunta
Ympäristövaliokunta

Taustaa
Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle valtioneuvoston antamasta jatkokirjelmästä U26/2022 (uudelleenlaadittu) koskien EU:n komission esitystä uudeksi rakennusten energiatehokkuusdirektiiviksi (EPBD).

Omakotiliitto on perustettu vuonna 1947 ja on Suomessa alansa ainoa valtakunnallinen pientaloasukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden edunvalvonta- ja palvelujärjestö täyttäen tänä vuonna 75 vuotta. Suomessa on noin 1,2 miljoonaa pientaloa ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa. Omakotiliitto edistää pientalovaltaista elämänmuotoa ja on yleishyödyllinen puoluepoliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö. Liitolla on noin 230 jäsenyhdistystä, joissa yhteensä yli 70 000 henkilöjäsentä (kotitaloutta).

Direktiiviesitys tulisi koskettamaan VTT:n arvion mukaan lähes 450 000 omakotitaloa Suomessa, joten remonttien määrä tulee kohdistumaan erittäin moneen kotitalouteen tiukalla aikataululla.

Kesän ja syksyn aikana nähty energiakriisi on tuonut jo esille Omakotiliiton aiemmin arvioiman direktiivin vaikutuksen: alan **osaavasta työvoimasta ja materiaaleista on pulaa**, myös hinnat ovat nousseet nopeasti. Pullonkaula ja kustannusnousu on jo syntynyt kotitalouksille.

Omakotiliitto muistuttaa, että **pakkokeinot eivät ole oikea etenemistapa** suomalaisten pientalo- ja vapaa-ajan asujien näkökulmasta. EU:n sääntelyn tulee olla kohtuullista, kannustavaa ja mahdollistavaa. Jo nykyisellään erittäin korkeat asumiskustannukset eivät saa nousta tehottoman ja epätarkasti ilmastotavoitteisiin johtavan EU:n sääntelyn takia.

Omakotiliitto kannattaa lähtökohtaisesti esitettyjä valtioneuvoston kantoja. On hyvä, että eri valiokuntien, kuten perustuslakivaliokunnan näkökulmat on kirjattu mukaan. Direktiiviesitykseen liittyvät **perustuslailliset ja yksityiseen omistukseen liittyvät oikeudet** on oltava vahvasti esillä.

Kansalliset, alueelliset ja paikalliset olosuhteet poikkeavat paljon toisistaan. EU:n sääntelyn tulee huomioida tosiallinen jäsenvaltioiden erilaisuus, kuten alueelliset ilmasto- ja sääolosuhteet, asuntokannan omistusrakenne, rakennuskanta, -ikä ja kunto. Rakennusten energiatehokkuuden ja päästöttömyyden edistämistä **EU: tasolla tulee säädellä vain yleisin tavoittein** eikä tehdä liian yksityiskohtaisia ja velvoittavia säädöksiä. **Emme kannata toimivallan siirtoa jäsenmailta komissiolle tässä asiassa.** Kansallinen päätöksenteko ja keinojen valinta kansallisesti eri tasolla toimivien tahojen yhteistyöllä varmistaa rakennusten energiatehokkuutta koskevien toimenpiteiden tehokkaan toteutuksen.

Omakotiliitto on edelleen huolissaan **artikloiden 7 ja 9** sisällöistä. Suuren valiokunnan eduskunnan täysistunnossa 17.3.2022 hyväksyttyä kirjaus on erittäin tärkeä direktiiviehdotuksen **toissijaisuusperiaatteen vastaisuudesta** näiden artiklojen osalta. EU-tason vähimmäisenergiankulutuksen rajat (MEPS), uusi energiatodistus ja sen uudet raja-arvot, sekä kaavamaisesti esitetyt prosentuaaliset pakkokorjaukset jokaiselle maalle eivät tule olemaan

kustannustehokkain ja rajalliset resurssit tässä hetkessä huomioivaa ratkaisu energiakäytön vähentämiseksi ja energialähteiden nollapäästöisyyden edistämiseksi.

Kannatamme valtioneuvoston kannan mukaista jatkoa peruskorjauksien edistämisessä. Suomi on edennyt energiauudistusten polkua kohti EU:n 2050 ilmastotavoitteita peruskorjausstrategian avulla. Esimerkiksi viimeisimmän Energiaviraston raportoinnin mukaan Suomi on ylittänyt tavoitteita edellisellä raportointikaudella. On keskeistä, että **rakennusten korjauksia tehdään silloin, kun ne ovat teknisesti, toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevällä tavalla** rakennuksen ja asukkaiden elinkaari huomioiden.

Aiemmin todetun mukaan, **Suomessa on ilmasto-olosuhteiden takia luontainen kannustin** edistää näitä tavoitteita, ja tässä energiakriisitilanteessa moni omakotitaloasukas on nopeuttanut korjaustoiminaan. Suomi on harvaan asuttu, maantieteellisesti pitkä maa, jossa on erityisesti otettava huomioon alueelliset erot. Asuntojen hinta ja vakuusarvo, rahoituksen saatavuus ja tulojen mahdollistamat korjaustoimet vaihtelevat paljon. Suomessa pientalojen omistajat ovat lähes kokonaan yksityishenkilöiltä, jotka vastaavat itse myös rakennusten kunnostamisesta. Sosiaalinen näkökulma on yksi kestävän kehityksen periaatteista. On pidettävä huoli **sosiaalisen oikeudenmukaisuuden** toteutumisesta rakennusten energiatehokkuusdirektiivinkin osalta.

Omakotiliitto toteaa edelleen, että yksittäisellä omakotitalo- tai pientaloasukkaalla ei ole täysin vapaita mahdollisuuksia vaikuttaa energianlähteeseen, vaan **rakennukset ovat riippuvaisia esimerkiksi asuinalueella tarjolla olevista energiamahdollisuuksista, myös tontilla paikan päällä tuotettavan energian suhteen**. Keskeinen asia energiantuotannossa on, miten Euroopassa tullaan tulevaisuudessa siirtymään kohti puhtaita energialähteitä. Paikallisesti tuotettavan lämmitysenergian ja sähköntuotannon mahdollisuuksia on tärkeä kehittää eteenpäin maaolosuhteet huomioiden. Esimerkiksi RePowerEU lisäesityksessä edellytettäisiin vuodesta 2029 alkaen asuintaloihin aurinkopaneeleiden asentaminen katolle. Tähän huomautamme, että Suomen ilmasto-olosuhteissa esitys ei tule edistämään ilmastotavoitteiden saavuttamista. **Lähtökohtaisesti sääntelyn tulee olla teknologianeutraalia.** Tällä hetkellä teknologia kehittyy nopeasti, direktiiveissä ei tule määritellä tiettyä tekniikkaa asennettavaksi katoille. Suomen ilmasto-olosuhteet on huomioitava: talvi, jolloin lunta katoilla sekä pitkä talviaika, jolloin aurinkoa ei ole saatavilla osassa maata lainkaan, joten paneeleista ei tule olemaan hyötyä, vaan lisäkustannusrasite.

Omakotiliiton näkemyksen mukaan Suomessa käytettävä energiatodistus täyttää EU:n esittämiä kriteereitä, joten jos EU etenisi energiatodistuskäytäntöjen ja -muodon yhtenäistämisessä, esitämme, että uudistustyö voisi pohjautua Suomen malliin. Uudistus ja uudet rajat tulee tehdä ripeästi, jotta kuluttajilla on tieto vaatimuksista mahdollisimman pian käytettävissään suunnitellessaan korjaustoimia**. Todistuksen voimassaoloaikaa ei tule lyhentää 10 vuodesta viiteen vuoteen.** Tämä lisää kustannuksia pientaloasukkaille. **Varoja kannattaa suunnata energiatehokkuustoimiin, ei todistuksiin.** Yhden todistuksen hinnalla voidaan esimerkiksi uusia lämmityksen termostaatteja, joilla on suora vaikutus energiatehokkuuden parantamiseen.

Latauspisteiden osalta Omakotiliitto kannattaa pysymistä nykyisen direktiivin mukaisella tasolla. Latauspisteiden edistäminen toimii jo nyt markkinaehtoisesti, jota kautta asiaa voidaan

tehokkaimmin edistää. Esikaapelointivaatimuksien sijaan kannattaa edistää kaapelointivalmiuksien edistämistä, joka on riittävä kirjaustaso direktiiviin. Tekniikat kehittyvät nopeasti. Esityksessä arvioitiin, että se ei tuottaisi lisäkustannuksia uudisrakentamisen yhteydessä paritaloille. Omakotiliitto toteaa, että lisäkustannuksia syntyy, koska kyse on materiaalilisäyksestä rakentamiseen, mutta kulut ovat pienemmän kuin jälkikäteen toteutettuna.

Ehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin kappaleessa 7 on kirjattu merkittävän tärkeitä havaintoja liittyen perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin, jotka tulee olla keskeisessä roolissa jatkotyöstämisessä. Esimerkkeinä näistä kohdista Omakotiliitto edelleen painottaa, että huolehditaan direktiiviehdotuksen sääntely ei ole riko yksityistä omaisuudensuojaa ja että kotirauha ja yksityisyyden suoja turvataan. Myös EU:n ja kansallista tietosuojasääntelyä on noudatettava. On hyvä huomioida, että voidaksemme saavuttaa yksittäisen ihmisen näkökulmasta inhimillisesti toteutettavat ilmastotavoitteet, direktiivin edellyttämät toimet tulee olla yleisesti hyväksyttäviä. Jos perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset eivät täyty, esimerkiksi että sääntelyn tulee olla täsmällistä ja tarkkarajaista, oikeasuhtaista ja tavoitteiltaan hyväksyttävää, tavoitteiden optimaalinen saavuttaminen voi jäädä toteutumatta.

Jatkokehitysnäkökulmia

Energianeuvontaan tulee panostaa enemmän resursseja, sillä nyt kotitaloudet tarvitsevat yksityiskohtaista asiantuntijaneuvontaa yleisneuvonnan sijaan. Tällä hetkellä neuvontakanavat ovat ruuhkautuneet pahoin ja neuvontaa ei välttämättä edes saa. Tähän tulisi reagoida nopeasti.

Ympäröivän yhteiskunnan ja energiakriisin laajentuminen vaikuttavat keskeisimmin tällä hetkellä pientaloasukkaiden arkeen. Samaan aikaan kun energiatehokkuustoimet ovat välttämättömiä, niiden toteuttaminen on tullut jo kalliimmaksi ja toteutusaikataulut ovat pitkittyneitä. Omakotiliiton mielestä direktiivin aikataulua on pidennettävä, pakko ei ole nyt oikea keino saattaa ilmastotavoitteita eteenpäin, vaan asianmukainen kannustus ja teknologianeutraalit määrittelyt riittävin tukikeinoin. Kylmän kauden lähestyessä rakennusten energiatehokkuutta lisäävät ja päästöttömyyteen suuntaavat korjausremontit tulisi suunnata sinne, mistä on saatavissa suurin ja nopein kokonaishyöty.

Omakotiliitto jatkaa mielellään yhteistyötä tässä asiassa.

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander	Ari Rehnfors
toiminnanjohtaja	puheenjohtaja